

TRESOR 'UNDERGROUND'

La col·lecció digitalitzada ofereix 50.000 pàgines de 849 títols publicats a Espanya entre el 1970 i el 2000 i aporta un 'who is who' de la cultura subterrània.

La UAB penja a internet un fons de 2.200 fanzins

RAMÓN VENDRELL
Barcelona

La Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ha penjat a internet una col·lecció digitalitzada de 2.200 números de 849 fanzins editats a Espanya entre els anys 1970 i 2000 (<https://ddd.uab.cat/collection/fanzines>). Múrcia i Ceuta són l'única comunitat i ciutat autònoma, respectivament, d'on no procedeix cap publicació del conjunt. Gairebé tots els documents van ser donats al llarg dels anys per Eugeni Giral, professor jubilat del Departament de Periodisme de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB. Parlem d'un total de 50.000 pàgines, amb un pes específic dels fanzins dels anys 80, l'edat d'or de la cultura fotocopiada.

És un petit miracle que material de circulació tan informal i restringida estigui ara a l'abast de tothom a internet. Conformava la col·lecció un *who is who* de la cultura alternativa espanyola de les últimes dècades del segle XX.

Rockocó va ser el vehicle inicial de Miguel Trillo, el fotògraf per

excel·lència de les subcultures juvenils. Rere *Melodías Destruktoras* hi havia Joni Destruye, activista llibertari i autor del llibre *Que pagui Pujol! Una crònica punk de la Barcelona dels 80* (2011). El dibuixant Guillem Cifré (1952-2014) i l'agitador cultural Xavi Cot van impulsar *Atraccions*. El desaparegut artista pop Ringo Julián va ser el responsable del modzín *Reacciones*. A *Kaka de Luxe* participaven els membres del grup del mateix nom, poc menys que l'origen de la *movida* madrilenya; aquest anunci inclò en el seu segon número, de 1978, no té preu: «Kaka de Luxe. Grup musical punk busca actuacions. Contacteu amb: Olvido [actualment més coneguda com Alaska]. Tel.: 2422345 (hores de menjar)». Així podríem seguir llargament.

Tancada en 53 caixes

«La col·lecció recull i treu a la llum discursos i expressions que en el seu moment eren invisibles per als mitjans de comunicació de masses», diu Oskar Hernández, gestor de l'Hemeroteca General de la UAB. L'objectiu és «generar les condicions de possibilitat perquè altres coses passin a partir d'aquest fons», afegeix. Un tresor

per a investigadors de la cultura *underground*.

«Era una pena que la col·lecció estigués tancada en un dipòsit», indica Hernández. En 53 capses per ser exactes. «Aquests fanzins poden arribar ara a públics inimaginables per als seus creadors», exposa.

La iniciativa digital, ja una realitat, es va presentar ahir a l'Institut Cervantes, en el marc d'una taula rodona sobre laboratoris bibliotecaris. El procés de catalogació i curació de dades dels fanzins no és fàcil per la seva naturalesa, de manera que hi ha llacunes informatives, sobretot pel que fa a les dates.

Els noms dels fanzins donen per si mateix per a una monografia. Si fascinant és el títol de la cançó *96 tears*, èxit de ? & The Mysterians el 1966, tant o més ho és que aparegués a Madrid el fanzín *96 Lágrimas* a principis dels 80, bastant abans de la resurrecció del rock de garatge.

Portades de números dels fanzins 'Melodías Destruktoras', 'Rockocó', 'Kaka de Luxe', 'Editorial del Futuro Método' i 'Atraccions'.

No totes les capçaleres se cenyeixen a la definició estricta de fanzín, això és, revista feta per fans per a fans al marge de la indústria editorial i comercialitzada fora dels seus circuits de distribució. El tebeo *Madriz*, per exemple, estava editat per la Regidoria de Joventut de l'Ajuntament de Madrid. Més oficial, impossible. Però la seva existència és indicativa de la força de la historieta en els anys 80 (per no parlar del suport municipal a la *movida*), igual que el seu *look* una mica fanziner parla del boom dels fanzins.

Sèrie documental

Tampoc van ser exactament fanzins *Rock Comix* o *Muskaria*, tot i que sí potents manifestacions de la premsa marginal.

La col·lecció de fanzins digitalitzats de la UAB coincideix en el temps amb la sèrie documental *Fanzilona*, que aborda la cultura *underground* barcelonina des dels 70 fins al present, amb èmfasi en els fanzins, com el seu títol indica. Zosen Bandido, Miquel Ardèvol i Eric de Gispert firmen aquesta producció de vuit episodis, disponible a la plataforma gratuïta CaixaForum+.

CRÍTICA
JUAN MANUEL FREIRE

Un futur que és aquí

A l'tàndem creatiu format per Brit Marling i Zal Batmanglij se li deuen un conjunt de ficcions intriguents, la més famosa, *The OA*, misteri de ciència-ficció *new age* injustament cancel·lat després de dues temporades. Mentre troba la manera de rematar aquell enigma, el duo torna amb *Asesinato en el fin del mundo* (Disney+), en la qual es mostren més accessibles sense deixar de ser esmunyedissos. El que sembla un altre misteri d'assassinat de casa de camp anglesa —canviant aquesta casa per un hotel a la remota vall Fljot d'Islàndia— oculta tocs d'allucinant ciència-ficció i algun moment de misticisme, a més d'idees rellevants sobre el nostre paper en un planeta en fase de col·lapse.

Marling s'hi reserva un rol important, però aquesta vegada la protagonista és Emma Corrin (la primera Diana de *The Crown*), bastant fascinant en el paper de Darby Hart, una *hac-*

'Asesinato en el fin del mundo'

Creadors: Brit Marling i Zal Batmanglij
Estrena: 14/11/2023 (Disney+)

ker convertida en detectiva aficionada i autora *true crime*. En companyia de la seva ànima besona Bill (Harris Dickinson), la Darby, filla d'un metge forense, mira d'identificar cadàvers de dones i tornar a les mortes la seva dignitat no només donant-los un nom, sinó també buscant el seu assassí, com se'ns explica a través d'extensos *flashbacks*.

El seu ídol és l'antiga programadora Lee Andersen (Marling), dona del multimilionari tecnològic Andy Ronson (Clive Owen), el mateix que convida la Darby i altres pensadors originals a debatre sobre el futur de la humanitat en

un remot paratge islandès. Ja en la primera nit, és clar, algú apareix mort.

Hem parlat abans de ciència-ficció, però la parafernàlia que Marling i Batmanglij van posar per escrit fa més de tres anys ja és gairebé ciència a seques: aquell assistent d'intel·ligència artificial anomenat Ray (Eduardo Ballerini), tan útil per escriure pel·lícules o per resoldre crims; aquella mostra fascinant de robòtica d'eixam. Com a *Black mirror*, molt d'aquest imaginari fantàstic sembla només un pas més enllà del que ja existeix, cosa que convida a la veritable inquietud.

En la seva recerca d'una ciència-ficció alhora cerebral i melancòlica, intel·lectual i romàntica, el model del duo sembla aquesta vegada l'Alex Garland d'*Ex Machina* i *Devs*. Ells aposten també per una direcció elegant, un muntatge de ritme pausat i, en fi, una confiança cega en la paciència de l'espectador.